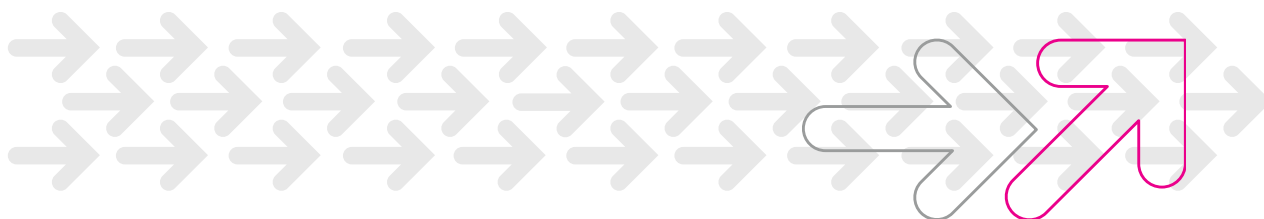

Nota de premsa

Ivàlua i Fundació Bofill

28 de febrer de 2022

El·ls programes de segona oportunitat contribueixen a la represa dels estudis i afavoreixen la inserció laboral dels joves en situació de vulnerabilitat

A diferència d'altres polítiques actives d'ocupació que miren exclusivament a la inserció laboral, permeten obtenir titulacions i desenvolupar aspectes motivacionals i socioemocionals, decisius pel retorn a l'educació i per a la transició al món laboral

Combinar el suport psicosocial i l'orientació, el treball acadèmic i una forta connexió amb el món laboral, i comptar amb equips multidisciplinaris i experimentats són característiques clau per a la seva efectivitat

Funcionen millor quan inclouen feina o pràctiques remunerades, i si hi ha un vincle d'aquests programes amb les empreses i altres agents de l'entorn

Catalunya té des de fa anys una de les taxes més altes d'abandonament educatiu prematur d'Europa: l'any 2020, el 17,4% de joves entre 18 i 24 anys no tenien cap titulació més enllà de l'ESO i no estaven estudiant, i només els efectes econòmics de la pandèmia l'han aconseguit reduir recentment al 14,8%, una xifra igualment alta. Això implica que una gran quantitat de joves queden fora del sistema educatiu i exposats a un mercat laboral que tampoc els dona oportunitats, amb una taxa d'atur juvenil també entre les més altes d'Europa (27,3%). A més, la proporció de població jove a l'atur que no segueix cap itinerari formatiu és de més del 21% (mentre la mitjana UE és del 14,4%).

Com a resposta a aquesta realitat, en els darrers anys, les administracions públiques i les entitats socials han apostat pel desenvolupament de **programes de segona oportunitat**, dirigits als joves sense l'ESO o amb poques qualificacions, i que es troben en una situació de vulnerabilitat personal, familiar i social. En són exemples el programa Noves Oportunitats, de la Generalitat de Catalunya, i les escoles de segona oportunitat que s'estan posant en

marxa en molts municipis. Es tracta de programes que es distingeixen d'altres polítiques actives d'ocupació perquè integren un acompanyament al desenvolupament personal i el treball d'habilitats acadèmiques amb l'objectiu d'obtenir unes titulacions que permetin reprendre els estudis i afavorir les transicions laborals.

En el marc del projecte **Què funciona en educació?**, l'Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques (Ivàlua) i la Fundació Bofill presenten un **informe que revisa els resultats de més de gairebé 1.000 estudis** que analitzen de forma rigorosa l'impacte de programes de 25 països que volen ajudar al retorn a l'educació, a millorar les transicions al treball i a millorar l'empleabilitat de persones joves que han abandonat els estudis i que tenen dificultat per tenir una feina estable.

Tenint en compte la magnitud de l'abandonament educatiu prematur a Catalunya i els esforços que administracions, entitats socials i institucions educatives estan dedicant a oferir programes de segona oportunitat, és necessari disposar d'evidències rigoroses sobre l'impacte d'aquests programes en la represa d'itineraris educatius i en la millora de les perspectives laborals dels joves a qui es dirigeixen, i alhora, saber quines característiques han de tenir aquests programes perquè siguin veritablement efectius.

L'INFORME

Programes de segona oportunitat. Què funciona per millorar el retorn educatiu i les transicions al treball de les persones joves?

Les principals conclusions i recomanacions d'aquest informe són:

Són efectius els programes de segona oportunitat?

- ✓ Els programes de segona oportunitat, caracteritzats per ser programes integrals i amb una importància central de la dimensió acadèmica i personal, **milloren les perspectives laborals a llarg termini de les persones participants.**
- ✓ La participació en programes de segona oportunitat i en components educatius de les polítiques actives d'ocupació juvenil **redueix els comportaments disruptius; millora la motivació, la confiança i l'autoestima; incrementa les relacions personals; i afavoreix la progressió a altres itineraris acadèmics o de formació laboral.**
- ✓ També s'identifiquen resultats prometedors pel que fa a la millora de la **salut mental.**
- ✓ Es **desconeix** si aquests programes tenen **impactes desiguals** per als diversos perfils de joves en funció del seu gènere, classe social, capital cultural o grup ètnic.
- ✓ Es **troben a faltar avaluacions** dels programes de segona oportunitat dirigits a contrastar si són efectius per ajudar a **obtenir feines més estables i menys precàries.**
- ✓ Tot i que no sigui el seu propòsit principal, l'evidència assenyalava que els programes de segona oportunitat tenen un impacte positiu a curt termini, tot i que modest, en la **millora de l'ocupació i els salaris dels joves.**
- ✓ La poca evidència internacional al respecte assenyalava que són programes amb una bona relació cost-benefici, i que ho són més **com més joves són les persones que participen d'aquests programes.**

Com són els programes de segona oportunitat més efectius?

- ✓ La **integració de múltiples serveis** (desenvolupament personal, aspectes acadèmics, desenvolupament d'habilitats professionals i suport a la recerca de feina) fa més efectius els programes. En canvi, aquells que només se centren en un d'aquests aspectes rarament tenen èxit.
- ✓ Els programes integrals funcionen millor quan compten amb la **vinculació de la comunitat i la família**, i amb la complicitat dels **ocupadors locals** per validar les acreditacions i configurar itineraris formatius i laborals connectats amb les necessitats de l'entorn.
- ✓ Aquells programes que posen una atenció especial a la **salut mental** i al **benestar personal** tenen un impacte més gran en la millora del retorn educatiu i les transicions al treball.
- ✓ Incorporar un component de **mentoria** genera impactes positius notables en el comportament, actituds, benestar, habilitats interpersonals i motivacionals.
- ✓ Els estudis assenyalen la importància d'oferir experiències i coneixements sobre el **món laboral** des d'un abordatge que tingui en compte que els joves estan en un moment de transició cap al món adult.

Quines són les estratègies més efectives per atreure i vincular les persones joves als programes de segona oportunitat?

Un dels reptes principals de qualsevol programa de segona oportunitat és arribar a les persones joves més vulnerables i aconseguir que generin i mantinguin un vincle amb al programa.

Les evidències indiquen que les estratègies de **vinculació** més efectives són:

- **Informació accessible**, propera, centrada en els beneficis del programa, adaptada a col·lectius específics i proveïda per part d'organitzacions comunitàries.
- **Incentius econòmics** per participar al programa. El fet que els programes es prolonguin durant períodes de diversos mesos o anys ha de ser compensat per incentius financers o salaris de substitució.
- Aproximació al jove com a adult, en què té **espai per participar i decidir**.
- La **identificació inicial dels perfils i necessitats** dels joves i el disseny de **plans individuals realistes** i que connecten amb les seves aspiracions.
- Estratègies de **mentoria**, amb atenció i guiatge individualitzat.

- Establiment de **relacions positives entre estudiants i professorat**, basades en el respecte i en espais compartits per interactuar de manera natural.
- Inclusió d'activitats d'**educació informal** (esportives, artístiques, a través de sortides i viatges, etc.) associades al món adult.

Recomanacions

- Combinar el desenvolupament d'una estratègia de programes de segona oportunitat amb la introducció de **reformes en l'ensenyament obligatori que evitin la desvinculació escolar** i l'abandonament educatiu prematur.
- Realitzar una diagnosi per tal d'**identificar els diferents perfils** de jove que s'acostumen a incloure sota el grup de "**persones joves ni-ni**" amb l'objectiu d'adequar l'oferta de programes de segona oportunitat a les situacions i necessitats de cada persona jove.
- Destinar els programes de segona oportunitat prioritàriament a les persones joves **amb un risc més gran de patir dificultats d'inserció laboral o de fer-ho en condicions de precarietat**.
- Apostar per programes de segona oportunitat **multidimensionals**, amb els elements que les evidències assenyalen com a clau per a la seva efectivitat:
 - La creació d'**equips multidisciplinaris** basats en una pedagogia social centrada en les cures i en el desenvolupament personal.
 - Un equilibri entre suport psicosocial, millor acadèmica i adquisició d'**habilitats laborals, amb oportunitats laborals remunerades**.
- Afavorir l'establiment de relacions de col·laboració entre **centres educatius ordinaris** i programes de segona oportunitat, perquè comparteixin personal i estableixin itineraris de desenvolupament professional conjunts.
- Establir equivalències en les **qualificacions i certificacions** que s'obtenen al sistema escolar ordinari i en els programes de segona oportunitat, i crear **itineraris flexibles** d'entrada i sortida.
- Identificar **bones pràctiques educatives** desenvolupades en els programes de segona oportunitat i **transferir-les al sistema ordinari** per prevenir la desvinculació respecte a l'escola.
- Involucrar les **empreses i altres actors locals** clau per la contractació dels joves en el desenvolupament dels programes de segones oportunitats, per tal de generar qualificacions i **itineraris formatius lligats a les necessitats del context** i **eliminar els prejudicis** en la contractació dels joves provinents d'aquests programes.
- Garantir la **qualitat** dels programes amb una inversió suficient, la inclusió de **professionals experimentats** i **preveient l'avaluació** dels programes des de la seva posada en marxa per poder prendre decisions sobre la seva implementació.

- Promoure avaluacions que permetin identificar els impactes sobre les **dimensions clau** en què vol influir el programa (benestar personal i salut mental, represa dels estudis, inserció laboral de qualitat), **també a llarg termini**.

El projecte

El projecte **Què funciona en educació?**, promogut per Ivàlua i la Fundació Bofill, té per objectiu revisar les evidències generades per la recerca rigorosa al voltant de les polítiques i els programes que milloren els aprenentatges, per tal d'informar el disseny de les polítiques educatives.

- En primer lloc, recollir evidències del que funciona en alguns àmbits clau de la **política educativa**; per a fer-ho, es publiquen revisions anuals de l'evidència al voltant de quatre temes clau.
- En segon lloc, informar les polítiques educatives; es programen un cicle de **seminaris** amb actors responsables del disseny d'intervencions, per contextualitzar les troballes i debatre al voltant de les seves implicacions en el context català.
- Finalment, el projecte vol estendre a la **comunitat educativa** la necessitat de fonamentar les pràctiques i les polítiques en l'evidència ja existent sobre el que funciona, així com promoure la incorporació d'aquests aprenentatges en les estratègies dels actors.

Més informació del projecte:

<https://ivalua.cat/ca/projecte-tematic/educacio/que-funciona-en-educacio>

<https://fundaciobofill.cat/que-funciona-en-educacio-evidencies-la-millora-educativa>

Els organitzadors

L'**Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques, Ivàlua**, és un consorci participat per la Generalitat de Catalunya, la Diputació de Barcelona i la Universitat Pompeu Fabra. La missió d'Ivàlua és promoure l'avaluació de polítiques públiques a Catalunya, com a eina de millora de l'acció de govern i de retiment de comptes democràtic.

En el marc d'aquesta missió, Ivàlua té entre les seves finalitats la col·laboració amb les administracions públiques i entitats de caràcter social per a desenvolupar activitats d'**avaluació**, per **promoure l'ús efectiu dels resultats de l'avaluació** per part de les autoritats competents i per fer **difusió dels resultats** de l'avaluació al conjunt de la societat.

La **Fundació Bofill** és una fundació cultural privada creada l'any 1969. Des d'aleshores, les actuacions que duu a terme promouen el coneixement de la societat catalana, el debat de les noves idees i propostes per avançar cap a una major justícia social, i l'actuació de persones i col·lectius diversos que també busquin la transformació i el canvi social. Des de l'any 2009, la Fundació Bofill centra el conjunt de la seva activitat com a un *Think-and-Do tank* al voltant de l'educació i el seu context social, **impulsen iniciatives, recerques i debats per transformar l'educació a Catalunya**.

Dades de contacte

Contacte per concertar entrevistes o demanar materials complementaris:

Ivàlua:

Jordi Sanz – 676 72 05 19 – jordi.sanz@ivalua.cat

Jordi Miras – 678 43 98 39 – jordi.miras@ivalua.cat

Fundació Bofill:

Núria Comas – 649 73 70 72 – ncomas@bofill.cat

Materials complementaris

Web Ivàlua: ivalua.cat

Web Fundació Bofill: fundaciobofill.cat

Annex

Característiques de l'estudi

Informe: Programes de segona oportunitat. Què funciona per millorar el retorn educatiu i les transicions al treball de les persones joves?

Autor: Alejandro Paniagua Rodríguez, professor lector de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC)

Disponible a:

<https://fundaciobofill.cat/publicacions/segona-oportunitat>

<https://ivalua.cat/ca/projecte-tematic/educacio/que-funciona-en-educacio>

Sobre l'estudi

- ✓ Aquesta revisió està integrada per l'anàlisi de 19 revisions realitzades en els darrers 10 anys, més altres estudis com revisions sistemàtiques, síntesis d'evidències i avaluacions i revisions àmplies de literatura. S'han tingut en compte també 11 estudis de cas i polítiques d'intervenció que provenen d'iniciatives dutes a terme per organismes internacionals o dels 19 estudis inicials esmentats.
- ✓ La totalitat dels estudis revisats en aquest informe assenyalen la **falta notable d'avaluacions rigoroses sobre polítiques actives d'ocupació** en general i, especialment, sobre intervencions que incloguin la formació o el retorn educatiu.
- ✓ En aquesta revisió d'evidència es recullen **noves dades sobre els programes de segones oportunitats i els seus impactes**, sobre quins programes sembla que tenen més efectivitat i sobre els factors d'èxit que haurien d'incorporar-se en futurs programes.

Programes de segona oportunitat: de què parlem?

En aquesta revisió s'han tingut en compte un nombre molt divers de mesures i programes que en la seva totalitat es poden considerar de segones oportunitats pel que fa a la seva darrera finalitat, la formació i desenvolupament integral de l'alumne. Al respecte, s'ha fet

un exercici de categorització de programes molt diferents a partir dels seus objectius i temàtiques:

- ✓ **Programes múltiples:** poden combinar formació professional, acadèmica, salut, serveis d'orientació, mentoria i d'altres. Hi trobem el National Job Corps (Estats Units), el Youth Contract Provision for 16-17 year old NEET (Anglaterra), o diferents tipus d'escoles de segona oportunitat i d'escoles alternatives.
- ✓ **Programes de formació en habilitats bàsiques:** classes de formació per a adults o semblants. Hi trobem les escoles de segona oportunitat, els centres de formació per a adults o les anomenades escoles alternatives.
- ✓ **Programes de suport en les transicions al treball o a l'educació postobligatòria:** centrats en garantir el suport acadèmic i el retorn ràpid a l'itinerari formatiu (entre la prevenció i la intervenció reactiva). Hi trobem l'Alternative Education Provision (Londres) o el Transformations (Estats Units).
- ✓ **Programes de mentoria:** desenvolupats en base individual o en petits grups de fins a sis persones. Hi trobem el Youth Service: NEET Programme (Nova Zelanda) o el Making a Difference: Big Brothers, Big Sisters (Estats Units).
- ✓ **Programes de joves "fora de l'escola" o desocupats:** dirigits a grups de joves, ja siguin desconnectats, ja siguin desavantatjats, i que acostumen a no estar actius (combinen educació, formació i ofereixen experiència directa). Hi trobem el Year Up (Estats Units) o el Folk High Schools (Dinamarca).
- ✓ **Programes híbrids de curta durada:** combinen educació i habilitats laborals en un temps curt o intens. Hi trobem el I-Best (Estats Units).
- ✓ **Programes dirigits al grup ni-ni amb mesures educatives flexibles:** s'inclouen programes per aquest col·lectiu que tenen també un component educatiu. Hi trobem el Youth Job Connection (Canadà).